

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România . . . . . 40 lei
6 luni . . . . . 20 „
3 luni . . . . . 10 „
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

S U M A R

Origina Moșnenilor și Răzeșilor, (urmare) de d-l *Sebastian Radovici*.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de apel București, secția II: *Teodora Dumitrescu Câmpina cu Ecaterina Comșa*.

Trib. Dorohoi: *Pe ce timbru se face apelul la tribunal?*

Tribunalul Vâlcea: *Ion Florescu cu Preotul N. Ionescu și Ion Barțaș, cu o Notă de Îscod*.

Executarea cărților de judecată, de d-l *D. C. Zaharia*.

ORIGINA MOȘNENILOR ȘI RĂZEȘILOR

(Urmare *)

Moșnenii și răzeșii fiind urmașii cneșilor și judecilor, cotele lor, cari erau designate în mod ideal, cuprindeau și părți corespunzătoare din morile, cărciumile, vadurile de moară, bălțile satului, pe cari le-am văzut în primele timpuri aparținând exclusiv cneșilor și judecilor transformați în stăpâni de sate. Astfel în documentul din 7141 (1633) dela Dabija Vv. vedem că un Gavril cu femeia și cu feciorii lui vinde lui Dănilă Țărchie căpitanul «a patra parte din vatra satului și din moară a patra parte și din baltă ce se chiamă Brehnova a patra parte și din câmp.....» etc.¹⁾; Într'alt zapis din 1628 Dochia fiica lui Drăgan vinde «a șasea parte și jumătate din altă a șasea parte din Scobălteni din vatră și din câmp și din iaz de moară și din toate.....»²⁾; etc. În alte zapise³⁾ întâlnim «și a cincea parte den moară» pe lângă o anumită parte de sat; moară «să se fie frățeste», etc.

Partajul în abstract al stăpânilor găseă însă sub el o împărțeală din vremurile cele mai bă-

trâne ale vieții satești libere; împărțeala pe gi-reabii sau delnițe cu părți corespunzătoare în fânețe și pădure, care nu eră decât rămășița colectivismului agrar pe care l-am arătat la începutul acestui studiu, rămășiță din elipa în care, încetând periodicitatea loturilor arabile, au luat naștere aceste porțiuni permanente ale fiecărui cămin din vatra satului.

Aceste porțiuni, spre deosebire de cotele stăpânilor, le găsim dela început aplicate pe teren. Și cu cât numărul stăpânilor sporeă pe aceeaș parte de sat, cu atât cotele lor tindeau din ce în ce a-și pierde caracterul abstract și a îmbracă limitele materiale ale acestor porțiuni. De aceea din sec. XVI-lea începe să dispară arătarea cotelor prin expresiuni ca cele de mai sus («a patra parte din a cincea parte din..... etc.») și vedem pe răzeși și moșneni reduși la stăpânirea unui număr restrâns de delnițe sau gireabii (chiar câte una), încă nealese de restul celorlalți copărtași de bătrân, dar cele mai multe având pe ele câte unul sau mai mulți vecini¹⁾.

¹⁾ În documentata lucrare a d-lui Rosetti «Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova», pag. 89 urm., găsim mai multe amănunte asupra gireabiilor. Astfel vedem că ele corespundeau cu casele sau locurile de case din vatra satului: doc. 1632, un Dumitrașco Șoldan cumpără un loc de casă cu toată jireabia ce i se va alege din vatra satului și din câmp; doc. 1609, Aug. 26, Avamia vinde «un loc de trei case din Petia Mare ce este la ținutul Sucevei și cu jirebiile lor din țarină.....». Jirebiile aveau părți corespunzătoare în câmp, în apă, în pădure: doc. 1631, Iordache Cantacuzino cumpără «un loc de casă și din țarină și din vii și din fânaț de coasă... etc.»; întărire domnească de cumpărarea unei jireabii «din câmp și din apă și din pădure și din toate dependențele cât se va alege la acele jireabii». Jireabiile se împărțeau în pământuri (Vezi schemele pag. 105—107 op. cit. jireabii cu câte 5, 8, 12 pământuri «în frunte»). Pe jireabii se găseau vecini: Un Șeptelici cumpără de la rude $\frac{1}{3}$ de sat «cu jireabiile și cu cinci vecini gata» etc.

În Țara românească delnițele aveau aceleași caractere ca jireabiile. (Vezi Al. Ștefulescu—«Gorjul istoric și pit.», pag. 242, doc. 1644: Vânzarea unei delnițe cu 12 locuri și cu siliște de casă în Bilugești, din câmp și din apă și duprește tot hotarul; Ibid. 306, doc. 1655: «vânzarea unei delnițe în Vădeni, în hotarul de jos, peste tot hotarul, în câmp, în pă-

*) Vezi *Curierul Judiciar* No. 26, 27, 32, 34, 36, 37 și 40 din 1909.

¹⁾ «Arhiva soc. din Iași», anul I;

²⁾ «Acad. Rom.», XLVI 159, apud Rosetti—op. cit.

³⁾ Vezi Iorga—«Studii și Doc.», V 141, VI 100.

Partajiile efective (alegerea părților, hotărnicirile) desăvârșesc această transformare. Calea moșnenilor și răzeșilor spre sărăcie și dispariție e acum mai larg deschisă. Să se noteze că faza culminantă a ieșirilor din indiviziune (sfârșitul sec. XVII-lea) e paralelă cu introducerea culturii porumbului, extensiunea agriculturii generale¹⁾; înmulțirea brațelor prin sporirea neîncetată a păturii de muncitori agricoli fără pământ (clăcașii liberi, lăturașii, etc.) și s'ar crede, cum e și consecința logică a acestor împrejurări economice, că tocmai setea de valorificare a pământului lor în asemenea condițiuni prielnice îi îndemnă să rupă indiviziunea.

În realitate numai sărăcia, sila, impozitele, erau agenții provocatori ai acestor partajii efective; singură setea de a vinde pentru a-și împacă nevoile eră mobilul lor. Cele mai multe hotărnicii și alegeri de părți vedem că erau provocate de vreo vânzare, zălogire sau aparentă dăruire a părților unui sau mai multor codevălmași către persoane străine de părtașiile lor.

De altfel moșnenii și răzeșii erau oameni foarte conservatori în ce privea proprietatea lor și aspectul comunitar sub care ea se prezentă. Din acest conservatism decurgea chiar trăsura caracteristică a mândriei lor de a se numi boieri și de a aduna saci de hrisoave pentru câte o hliză neînsemnată. Altă caracteristică pornită din conservatismul lor eră pornirea de se a fură unii pe alții și a se știrbi în drepturi, mai ales când stăpâneau moșia în părți abstracte. Răsături în zapise, hrisoave furate sau falsificate, pietre de hotar mutate sau dovedite a fi «făr' de ispravă»²⁾, tăieri de arbori cu bour³⁾, etc., erau foarte fre-

de, cu siliște de casă....». Pe delnițe ca și pe jireabii se găseau rumâni. (Vezi exemple I. Bogdan—«Despre cnejii români», pag. 28—29; Rosetti—op. cit., pag. 35—36).

E de observat că cuvântul «delniță» îl găsim întrebuințat și în Moldova, numai pentru părțile din fânețe. Melchisedec («Cron. Hușilor») crede că se întrebuință și ca sinonim pentru pământuri.

¹⁾ Hasdeu (în «Col. lui Traian», anul V) credea că Românii n'au cunoscut de loc plugăria propriu zisă, pe care abia în sec. VII au început s'o învețe dela învecinații Serbi, transplantându-o apoi prin migrațiune din Oltenia în celelalte provincii românești (Vezi contra dr. Gr. Maior—«Politica agrară la Români», pag. 4 și urm.). E just însă că agricultura Românilor rămâne foarte neînsemnată până în sec. XV, ocupațiile lor de căpetenie fiind creșterea vitelor și industriile derivate din ea. Chiar dela această dată producțiunea cerealelor e încă redusă (40—50.000 kile de grâu pe an producea Muntenia și ceva mai mult meiu, care eră hrana de căpetenie a populațiunii). O producțiune însemnată nu are loc de cât din sec. XVIII-lea înainte, o dată cu răspândirea culturii porumbului și inaugurarea erei fanariote, care transformă țările române în grânare nesecate ale Turcilor și Rușilor.

²⁾ Adică sub care nu se mai găseau bucățile de cărbune, fier, etc. ce se puneau de obicei sub asemenea pietre de hotar pentru a se controla stabilitatea lor.

³⁾ Pe copacii cari cădeau în linia punctelor de hotar se săpa marca țării pentru acelaș scop.

cuate și jaloarele lor către domnie cuprindeau veșnic doleanțe asupra acestor puncte¹⁾. Neînțelegeri grave isbuțneau, se făceau chiar morți de om²⁾ și în cele din urmă, dacă nu se împăcau, «uitând scârbele și plătind împreună ciubotele»³⁾, inevitabile hotărniciri puneau capăt indiviziunii și certurilor lor.

Aceste hotărnicii se făceau de boieri dați «pre răvașe domnești» și reputați de o deplină cinste, deși mulți se lăsau a fi «pomăzuiți» cum zice un document din 1741; de vreo parte interesată. La hotărnicire trebuiau să fie de față toți răzeșii⁴⁾, cari își scoteau atunci uricele lor de împărțea, de schimb, etc. Pentru rezolvarea pretențiunilor de proprietate și stabilirea drepturilor individuale, hotărnicii procedau «pe dresе și oameni buni»⁵⁾; se stabileau bătrânii satului și spița fiecăruia. Apoi se măsură în parte câmpul, țarina, etc. pe trei părți în lățime și se împărțeau pe numărul bătrânilor sau moșilor, lăsându-se încă în indiviziune muntele sau pădurea și locurile impracticabile ca arătură. Părțile bătrânilor socotite în jireabii, delnițe sau pământuri, funii, stânjeni, se împărțeau între coboritorii lor, so-

¹⁾ Elementele turbulente erau de obicei scoase din copărtașie și li se da la o parte în hotar. Vezi Iorga—«Studii și Doc.», V, 158; Cererea lui Ioniță Postelnic care are moșie la Crăciunești «nealeasă di spre alți răzeși», ca un Fărâma «fiind și acela un om netenit..... să iasă din mișloc deo partă» (1742).

²⁾ «Și multă gâlceavă și prigonire având între noi pentru acest codru poală de munte, al Robului (jud. Vâlcea) care în anul trecut făcându-se și bătaie acolo în munte, de amândouă părțile, s'au întâmplat de s'au făcut și moarte» (moșnenii Brezoaia și Robești—«Carte de împăcare», 1783) N. Iorga—«Studii și Doc.», VIII, pag. 21.

³⁾ «Ciubotele» erau indemnizarea pentru alergătură cuvenită slugilor domnești, conf. Iorga—«Studii și Doc.», VI, pag. 59. Poronca lui Nic. Mavrocordat «la răzeșii de Popești» (1712) să primească răzeș între dâșii pe un Ioan Șatrariu, căci altfel «să știți că va veni un om domnesc de v'a aduce și veț da și ciubote»; Vezi și «Col. lui Traian» 1877, doc. VIII din 1588 din care vedem că indemnizarea se cuvenea și particularilor. Dacă cineva din rudele unui Buboc care făcuse moarte de om și fugise vor da «acei 12 boi și 3 galbene de ciubote lui Necoară și Stefan» cari îi plătiseră capul, să aibă a-i ține ocina. Vezi și nota lui Hasdeu, ibid.: «aliquid *calciarium* aut *proemium querere*»; «Le prévoit dit aux habitants qu'il venoit querir ses *chausses*» (Du Cange—«Glossarium mediae latinitatis apud» H.).

⁴⁾ Ei ținând însă mult la indiviziune, care îi apăra într-o câțva de pericolul răzeșofagilor se împotriveau, sau se doseau uneori la sorocul hotărnicirii. Vezi «Cron. Hușilor» sub 1780. Niște răzeși chemați «ca să diosăbească (un vornic de poartă) părțile Episcopiei di o parte din părțile răzeșești, ear răzeșii n'au primit, lungind cu vorba din zi în zi». Const. Moruz dă un nou ordin «care din rezeși nu vor vra să vie din voia lor la măsuratul moșilor să-i aduceți făr de voia lor ca să fie față să ia sfârșit».

⁵⁾ «Oamenii buni» erau în cazul de față jurătorii-brăzdași, o probă complimentară a titlurilor instrumentale. Conf. V. A. Urechia—«Miron Costin», opere complete, tab. cronol. I, fără dată: «..... Deci au pus brazdă în cap unui om bătrân au înconjurat acei zece pași» (partea unui răzeș Ionașco, care avea «moșie împreună» cu răzeșii din Durău).

cotindu-se mai întâiu datorile, vânzările în abstract și schimburile dintre copărtași sau dintre ei și vreun extraneu.

Pe lângă aceste noțiuni restrânse ce putem culege din faza indiviziunii absolute, mai găsim atât în timpul ei, cât și după partajile efective, câteva reguli din obiceiul pământului observate de moșneni și răzeși la regularea succesiunilor. Ele privesc mai cu seamă ordinea succesorilor, zestrea și diatele.

Descendenții moștenitului, care până la primul partaj efectiv eră moșul sau bătrânul lor mai mult sau mai puțin depărtat, veneau la succesiune prin reprezentățiune ¹⁾ și pe stirpe ²⁾ (Vezi și spițele reconstruite la pag. 320). Se întâmplă însă uneori că unul sau mai mulți din moșii sau bătrânii satului să nu fi avut descendenți; atunci se zicea că moșul e «sterp» și partea corespunzătoare acestuia «moșie stearpă» (a nu se confundă cu «moșie stearpă», adică «fără de rumâni»); această parte rămâne «împărțitoare pe frați», adică între coborâtorii celorlalți bătrâni ³⁾.

Dreptul de *majorat* a fost în totdeauna necunoscut la poporul nostru. În special pentru moșneni și răzeși lipsa lui a fost cauza îmbucătățirii exagerate a răzeșilor și înghițirea lor de latifundii.

Se pare însă, cel puțin pentru Moldova, că *minoratul* nu eră necunoscut în obiceiul pământului. Astfel într-o judecată dela Mih. Racoviță (1722) acesta hotărăște: «..... după obiceiul pământului și după legea țării..... pentru satul Țibănești fiind casele părințăști să fie a featei acestii mai mici» ⁴⁾.

Acesta e însă singurul caz pe care l-am întâlnit. D-l R. Rosetti (op. cit.) crede de asemeni în preferarea *fiului* mai mic (benjaminul) la moștenirea așezării părintești. Cazul nostru trebuie să fie o aplicare prin analogie și la fetele moștenitoare, atunci când ele nu aveau frați.

¹⁾ Conf. și «Prav. Mateiu-Bas.», glava 273: «..... Însă de-i va muri moșul și-i va rămâne fecior de aceea va avea și nepoți dela un fecior al lui ce va fi murit, atunci intră nepoții în locul tatălui lor.....».

²⁾ Dintr-o hotărâre giudecătorească din 1780: «..... Am adus numitu jăluitori pe un Stefan păcălabul ot bărbătești, om ca de 80 de ani și au arătat că..... acel răftivană au avut două veare primare, surori..... din care fâmei să trage brătuianu și mătoci, iar din răftivană să trage aga tatu preadii femeii..... și preda fata agăi au stăpânit moșia cu mătoci cu brătuiani pe in doă din care arătare să cunoșcă preda fata agăi au avut moșie împreună cu dâșii pe in doă și fără de drept încutropiseră acea parte.....» (Al. Stefulescu—Op. cit., pag. 345).

³⁾ Niște răzeși vând lui Miron Costin între altele «ce ni se va vini partea noastră și dintr-una moșie stearpă ce-am avut cu toții seminția noastră» iar în întărirea domnească a vânzării cetim: «..... așiderea și cât li se va vini lor din partea unor moși sterpi a căror părți au rămas împărțitoare pe frați» (M. Costin—«Opere compl.», ed. V. A. Urechia I, tab. cron. 1662).

⁴⁾ N. Iorga—«Studii și Doc.», VI, pag. 97.

Acest obicei existent în Moldova, eră cu totul contrar dispozițiilor legislative cari apărură în Țara românească din sec. XVIII înainte și cari excludeau cu desăvârșire femeile dela moștenirea căminurilor ¹⁾. O altă dispozițiune legislativă din Țara românească și pe care n'o găsim în Moldova, pe lângă înlăturarea fetelor dela succesiune cu îndatorirea fraților de a le înzestra chiar din averea lor ²⁾, mai eră și prohibirea fetelor de a face raport (sinisforă), când erau dejă măritate și înzestrate în momentul deschiderii succesiunii («Condica Ipsilante», loc. cit.).

La moșneni, înzestrarea fetelor se făcea în epoca indiviziunii cu părți în abstract, așa că soții acestora (zestrașii) intrau ca codevălmași pe moșie ³⁾. Însă cu ocazia partagiilor efective și hotărânicirilor, zestrașii ca și cumpărătorii de părți se scoteau din socoteala coborâtorilor bătrânului pe care deveniseră copărtași ⁴⁾.

Mai observăm că privilegiul masculinității, care din pravile trecuse pe nesimțite în obiceiul pământului, se transferă și descendenților celor privilegiați, când veneau la succesiune prin reprezentăție ⁵⁾.

Toate aceste dispozițiuni rămăseseră necunoscute în Moldova. Aci fetele moșteneau deopotrivă cu feciorii ⁶⁾. Fetele înzestrate nu erau oprite de

¹⁾ Vezi «Cond. Ipsilante», pentru moștenire III; privilegiații sunt numiți cationdes și motivul dispozițiunii e «pentru ca să nu se piardă porecla neamului». Femeilor le rămăneau însă dreptul de preemțiune (protimisis); Vezi și C. Caragea IV, cap. 3, art. 20.

²⁾ C. Caragea, III, cap. 16, art. 13.

³⁾ Moldoveanul din Scoarța «au mers depreună cu Stănilă naintea lui Dumitru păcălabului de în târgul Jiului» fiindcă lipsind de acasă «pentru hraniștea lui» Stănilă a intrat în moșie și la întrebarea Moldoveanului a răspuns că l-a înzestrat socru său..... etc. («Col. lui Traian» 1877).

⁴⁾ 1785. Jeluirea unor moșneni «Popeci»: «..... aflându-ne și noi cu stăpânirea într-acei hotar au arătat (ceilalți moșneni) cum că nu suntem moșneani vechi a ne ști și noi de moși, ce suntem zestraș și cumpărători cu părți mici dela dâșii. Acum căutând a lua și noi parte pă un moș să se facă cinci moși nu ne-au îngăduit ci i-am tras la judecată». (Iorga—«Studii și Doc.» VI, pag. 502—3).

⁵⁾ Adeverință dela 12 boieri luați de moșnenii din Frăsinet, Șipărești «cu verii lor» ș. a. pentru «moșia lui Dumitru moșul lor, cine iaste den fecior și cine iaste den feate.... Deci noi am întrebat bătrânii și am aflat cum Belea și Tănase și Stoica și cu alți veri ai lor sunt toți den feate, iar fâmaie Micului, anume Dumitru iaste den fecior, fată lu Neagoe, feciorul Stoicăi și iaste ia mai volnică....» (N. Iorga—«Studii și Doc.», vol. V, pag. 120);

⁶⁾ 1644, Martie 20. Un Vlad Bârsescul din Baia plătește datorile unui Socol pentru a veni la succesiune. M. Basarab orânduiește însă o cercetare, ca să se afle «care din care este și poate fi Vladul și el din acești doi frați, din Pătru Comisul și din Căzan Spătarul sau este..... din sora lor zăstrașă?» (Ștefulescu—Op. cit., pag. 7).

⁷⁾ Trei frați și două sorori toți fii lui Ionașcu Cocris «s'au tocmnit între sine și s'au împărțit înaintea noastră cu otcinile și baștinile lor ce-au avut părintele lor Ionașcu Cocris..... și Gavril păcălab cu femeia lui Măricuța fata lui Ionașcu Cocris s'au sculat și au vândut părțile sale de otcină ce-au venit în partea lor» (1648 dela Vasile Vv. în «Rev. p. Istorie și Archeologie» 1885).

a face raport pentru a veni la succesiunea deschisă ulterior înzestrării lor¹⁾.

Contrariul dreptului roman și în genere legislațiilor bazate pe individualism, unde succesiunea intestată e o excepțiune dela cea testamentară, la moșneni și răzeși, din cauza organizațiunii proprietății lor, vedem dinpotrivă că netestarea formă regula, iar *diata* (testamentul) eră excepțiunea.

Această excepțiune apare foarte târziu. Primele diate nu datează decât din sec. XVII-lea. Chiar de aci înainte ele apar numai acolo unde copărtașii intraseră în faza desagregării și numai în cazuri imperioase, cum eră de pildă desmoștenirea²⁾ sau lipsa de moștenitori, deși în acest ultim caz se recurgea mai de grabă la adopțiunea «în loc de feciori» sau la dăruirea cu obligația întreținerii și pomenirii după moarte («pentru comandare»)³⁾. Alteori moșnenii și răzeșii se călugăreau și din acel moment aveă loc moartea lor civilă⁴⁾; întreg patrimoniul lor dispărea în patrimoniul mănăstirii, care le oferea azil, respectându-se însă legitima erezilor rezervatari⁵⁾. Înainte de a îmbracă rasa ei puteau să-și facă diată, care eră de obicei tot în favoarea mănăstirii în care mergeau să-și petreacă restul zilelor⁶⁾. Acest obicei, care eră foarte vechiu la poporul nostru, își aveă origina în dreptul canonic și dreptul bizantin, cele două ratio scripta ale celui mai vechiu drept românesc.

(Va urma)

Sebastian Radovici
Avocat

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. II

Audiența dela 21 Ianuarie 1909

Președenția d-lui V. PRETORIAN, consilier

Teodora Dumitrescu-Câmpina, fostă Cazzavillan, cu Ecat. S. Comșa

Deciziunea civilă No. 26

Delict de presă.—Copierea și publicarea într'un jurnal a mai multor rețete de bucate, dintr'o lucrare a altei persoane, fără învoirea acesteia.—Dacă acest fapt constituie un delict de presă sau o violare a dreptului

¹⁾ «417 ug. s'au dat Soldăneștilor și lui Răcoviță și Stăncii și lui Pisovschii pentru jumătate de Tribisăuți și pentru Bălătești și pentru a trie parte de Gurdești, căce că nu vrea să fac ii Băcocoae parte den ocină, că-i dziceă că este îndrăzită: ce n'am vrut asiă, ce li-am întorsu preful dzăstrelor înapoi ș'am intrat în ocină». (Iorga—«Studii și Doc.» V, p. 10).

²⁾ Un testament-făcut în extremis înaintea unui preot e atacat de Balașa căreia «nu s'ar fi făcut parte din pricină că ar fi urmat împotriva învățaturii tatului lor», ceea ce se dovedește neexact și ispravnicul Vasluiului Arghiri Cuza (1800) hotărăște «să aibă a stăpâni frățește» băieții ca și fetele (N. Iorga—«Studii și Doc.», V, pag. 172).

³⁾ Vezi «Foaia Soc. Românismul» I, doc. 1569 (Munt.).

⁴⁾ Vezi Condica Calimach, art. 692 pentru moartea «politicească».

⁵⁾ Vezi D. Alexandresco—«Droit ancien et moderne dela Roumanie», pag. 153 nota.

⁶⁾ Vezi «Cron. Hușilor», «Cron. Romanului» I, II, passim.

de proprietate literară, de competența instanțelor civile ordinare. — Garantarea dreptului de proprietate literară.— Condițiunile ce trebuie să întrunească o lucrare ca să poată fi garantat dreptul de proprietate literară.— Vătămarea dreptului de proprietate. — Daune.— (Art. 19 și 24 din Constituție și art. 1 din Legea presei dela 1862.

1. *In materie de presă, juriul fiind statornicit în scop de a întări principiul libertății gândirii manifestată prin presă, garantat de Constituție prin art. 24, legiuitorul constituant n'a înțeles să defere juriului orice fel de abatere prevăzută fie prin Legea presei din 1862, fie prin vreo altă lege, ci numai acele infracțiuni cari ar consista în manifestarea abuzivă a unei gândiri, a unei opinii pe calea presei.*

Astfel, faptul unei persoane de a fi copiat mai multe rețete de bucate dintr'o carte, proprietate a altei persoane, și a le publica într'un jurnal, nu constituie un fapt de presă, în sensul art. 105 din Constituție, de căderea juriului, pentru că nu se vede aci din parte-i nici o manifestare a vreunei opinii, ci prin aceasta se mărginește numai la o simplă lucrare materială de copiere și retipăriri, ceea ce constituie o violare a dreptului de proprietate literară de competența instanțelor judiciare ordinare.

2. *Termenii textelor art. 19 din Constituție și art. 1 din Legea presei dela 1862, fiind generali și absoluți, dreptul autorilor, fără deosebire de valoare, natura, scopul sau obiectul scrierii, e garantat de lege; ca orice lucrare nouă, din punctul de vedere al concepțiunii formei sau chiar al întocmirii, independent de faptul dacă elementele lucrării vor fi luate în tot sau în parte din domeniul public, va fi ocrotită de lege de câteori în cuprinsul ei se vor afla concepțiuni proprii ale autorului, de natură a face ca lucrarea să fie mai mult sau mai puțin originală.*

3. *Dacă o persoană publică printr'un jurnal mai multe rețete de bucate, copiate după o lucrare a altei persoane, fără învoirea acesteia, prin aceasta aduce o vătămare dreptului de proprietate al autorului, pricinuindu-i o pagubă pe care trebuie să o repare.*

S'au ascultat. d-nii avocați B. St. Delavrancea și Stelian Popescu, pentru apelanta Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan; d-nii avocați M. Opreșcu și D. N. Comșa, din partea apelantei Ecaterina S. Comșa.

Curtea,

Având în vedere apelurile făcute de Teodora Dumitrescu-Câmpina, fostă Cazzavillan, și Ecaterina S. Comșa în contra sentinței civile cu No 217 din 16 Aprilie 1907 a Tribunalului Ilfov, secția II-a;

Având în vedere că prin sentința apelată, tribunalul, admițând în parte acțiunea intentată de Ecaterina S. Comșa, cu petițiunea înregistrată la No. 34015 din 17 Octomvrie 1906, a obligat pe Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, proprietara ziarului «Universul», ca să-i plătească suma de 7500 lei ca daune-interese, plus una

sută lei cheltueli de judecată pentru faptul că prin ziarul «Universul» politic și literar, din 1905, a publicat mai multe rețete de bucate din cartea intitulată «Buna Menageră» proprietatea Ecaterinei S. Comșa, fără autorizația și consimțământul acesteea;

Având în vedere că prin aceste apeluri părțile tind: Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, la respingerea în totul a acțiunii intentată contra sa de Ecaterina S. Comșa, iar aceasta din urmă la majorarea sumei daunelor-interese dela 7500 lei cât s'a acordat de tribunal la 20000 lei cât a cerut și prin petiția de intentarea acțiunii;

Având în vedere că prin concluziunile orale puse înaintea Curții, Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, opunându-se la plata oricărei despăgubiri pentru faptul ce i se imputa și pe care nu-l contestă, a invocat următoarele mijloace de apărare:

1° Necompetința acestei Curți de a judeca acțiunea de față, de oarece fiind vorba de un fapt de presă, conform art. 105 din Constituție, comisiunea juraților este singura competentă a judeca și pronunța asupra daunelor-interese și asupra cuantumului lor;

2° Că scrierea «Buna Menageră» a Ecaterinei S. Comșa, din care s'a făcut reproducerea în ziarul «Universul», nu poate fi considerată ca o lucrare nouă, de oarece cuprinsul ei este luat din domeniul public, iar nu o creațiune a spiritului autoarei Ecaterina S. Comșa;

3° Că în cursul anului 1905, când s'a făcut publicarea incriminată, ziarul «Universul» a fost închiriat lui V. Dărăscu și prin urmare acesta, iar nu dânsa este responsabil de prejudiciul cauzat; și în fine

4° Că din cauza acestei publicații Ecaterina S. Comșa n'a suferit nici o pagubă și, în orice caz, suma de 7500 lei acordată de tribunal este prea mare pentru repararea prejudiciului cauzat.

Având în vedere motivele din sentința apelată, pe care Curtea le adoptă întru cât nu vor fi contrarii celor ce urmează;

Având în vedere, în afară de acestea, că, în materie de presă, juriul fiind statornic în scop de a întări principiul libertății gândirii, manifestată prin presă, garantat de Constituție prin art. 24, legiuitorul constituant n'a înțeles să defere juriului orice fel de abatere prevăzută fie prin Legea presei din 1862 fie prin vreo altă lege, ci numai acele infracțiuni cari ar consta în manifestarea abuzivă a unei gândiri, a unei opinii pe calea presei;

Având în vedere că, conform acestui principiu, faptul apelantei Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, de a fi copiat din cartea «Buna Menageră», proprietatea Ecaterinei S. Comșa, și publicat în ziarul său «Universul» mai multe rețete, nu constituie un fapt de presă în sensul art. 105 din Constituție, de căderea juriului, pentru că nu se vede aci, din parte-i, nici o manifestare a vreunei opinii, dânsa mărginându-se numai la o simplă lucrare materială de copiere și retipărire, ceea ce constituie o violare a dreptului de proprietate literară, de competența instanțelor judiciare ordinare;

Că, așa fiind, primul mijloc de apărare invocat de Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, tras din necompetența acestei Curți de a judeca acțiunea de față, e nefondat.

Având în vedere că Constituția prin art. 19 garantează dreptul de proprietate în general și Legea presei din 1862, prin art. 1 și urm., dreptul de proprietate literară în particular;

Că termenii acestor texte fiind generali și absoluți, dreptul autorilor, fără deosebire de valoare, natura, scopul sau obiectul scrierii, e garantat de lege: că orice lucrare nouă din punctul de vedere al concepțiunii, formeii sau chiar al întocmirii, independent de faptul dacă elementele lucrării vor fi luate în tot sau în parte din domeniul public, va fi ocrotită de lege; de câte ori în cuprinsul ei se vor afla concepțiuni proprii ale

autorului de natură a face ca lucrarea să fie mai mult sau mai puțin originală;

Având în vedere că scrierea Ecaterinei S. Comșa, intitulată «Buna Menageră» prin alegerea elementelor din cari se compune, prin ordinea și metoda cum a fost alcătuită, constituie o lucrare nouă și ca atare protejată de lege;

Că, dar și acest mijloc de apărare e nefondat;

Având în vedere că Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, tot ceea ce a invocat și prezentat înaintea Curții, spre a dovedi că în cursul anului 1905, când s'a făcut publicația incriminată, ziarul «Universul» a fost închiriat lui V. Dărăscu, și, prin urmare, acesta iar nu dânsa e responsabil de acea publicare, este un înscris sub semnătură privată;

Având în vedere, însă, că acest act contestat de Ecaterina S. Comșa, neavând dată certă, nu poate fi opozabil acesteea din urmă;

Că, astfel fiind, și acest al treilea mijloc de apărare e nefondat;

Având în vedere că cel de al patrulea și ultim mijloc de apărare e tot atât de nefondat;

Considerând, în adevăr, că din dezbateri și din actele cauzei se constată că Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, a publicat prin ziarul său «Universul politic și literar», dela 20 Maiu 1905 până la finele lui Decembrie acelaș an, în fiecare zi câte o rețetă de bucate, copiată întocmai din cartea «Buna Menageră», proprietatea Ecaterinei S. Comșa;

Că această publicațiune a fost făcută fără autorizația autoarei, proprietara exclusivă a operei sale;

Că prin acest fapt Teodora Dumitrescu, fostă Cazzavillan, a adus o vătămare dreptului de proprietate al Ecaterinei S. Comșa și i-a pricinuit o pagubă pe care este dator să o repare;

Având în vedere că e constant că nu s'a copiat și reproduș în întregime, ci numai în parte, aproximativ 200 rețete din peste 1000 cât conține cartea «Buna Menageră»; că pentru repararea prejudiciului cauzat prin acest fapt, Curtea, apreciind, găsește că suma de cinci mii lei este suficientă;

Că în această limită, apelul Teodorei Dumitrescu, fostă Cazzavillan, fiind întemeiat, cată a fi admis;

Că, pentru aceleași motive, apelul Ecaterinei S. Comșa găsindu-se nefondat urmează a se respinge;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier V. Pretorian, Curtea admite, etc.

(ss) V. Pretorian; M. G. Ciocârda; V. Antinescu; D. Mavrodin

TRIBUNALUL JUDEȚULUI DOROHOI

Audiența dela 19 Martie 1909

Președenția d-lui D. DANCU, președinte

Sentința civilă No. 78

Apel.—Timbru.—Pe ce timbru se face apelul la tribunal contra unei cărți de judecată, dată în o afacere mai mare de 1500 lei? — (Art. 24, alin. 11 din Legea timbrului; art. 124 din Legea judecătorilor de ocoale)

Apelul făcut la tribunal contra unei cărți de judecată, când afacerea e mai mare de 1500 lei, trebuie făcut pe acelaș timbru ca și apelul îndreptat la Curte.

Tribunalul deliberând și asupra apelului de față:

Având în vedere incidentul ridicat de intimat, cerând anularea acestui apel pe motiv că nu este făcut pe timbru legal;

Văzând că intimatul susține că, conform art. 124 din Legea pentru judecătorii de ocoale, acest apel este

supus la timbru de art. 24, alin. II din Legea timbrului, de oarece acțiunea este pentru o valoare mai mare de o mie cinci sute lei;

Considerând că, conform art. 124 din Legea pentru judecătoriale de ocoale, acțiunile, cererile și toate actele pentru valori mai mari de o mie cinci sute lei rămân supuse actualelor taxe de timbru, cu toate că ar fi îndreptate la judecătoriale de ocoale;

Considerând că prin cuvântul *cererii* legiuitorul a înțeles să cuprindă și cererile de apel;

Că, prin urmare, apelurile declarate în contra cărților de judecată, date asupra acțiunilor pentru valori mai mari de o mie cinci sute lei, nu mai sunt supuse la timbru de zece lei, prevăzut de art. 23, alin. XVIII din Legea timbrului, ci sunt supuse la taxele de timbru, prevăzute de art. 24, alin. II din Legea timbrului, adică atari apeluri urmează a fi scrise pe timbru de douăzeci lei și a se plăti o taxă specială de o sută lei;

Că de altfel ar fi imposibil de admis că legiuitorul a prevăzut ca pentru acțiunile mai mari de o mie cinci sute lei, ce se vor intenta la judecatorie, să se ia timbru de treizeci lei, iar apelurile contra cărților de judecată la aceste acțiuni să se facă numai pe timbru de zece lei, adică taxa apelului să fie mai mică decât cea de introducerea acțiunii, când în mod constant, și în toate cazurile, taxa și timbrul pentru cererea de apel este mai mare decât cea pentru introducerea acțiunii;

Ca dovadă că legiuitorul a înțeles să majoreze și taxele apelurilor pentru valori mai mari de o mie cinci sute lei, este că prin aliniatul II de sub art. 124 din Legea pentru judecătoriale de ocoale s'au menținut dispozițiunile art. 22, No. 1, alin. b din Legea timbrului, pentru taxele ce urmează a se aplica recursurilor și opozițiunilor la tribunale în contra cărților de judecată pronunțate de judecătoriale de ocoale în materie civilă și comercială;

Prin urmare, prin alin. I din acest articol legiuitorul pune regula generală că acțiunile, cererile și toate actele pentru valori mai mari de o mie cinci sute lei rămân supuse actualelor taxe de timbru, cu toate că vor fi îndreptate la judecătoriale de ocoale; iar prin alin. II de sub acest articol arată excepțiunile la această regulă generală, adică enumeră actele pe cari nu vrea să le supună la o taxă mai mare și cum în actele cari le enumără în vol. II nu sunt cuprinse și apelurile, rezultă că ele sunt supuse timbrului din aliniatul I;

Având în vedere că în speță, cartea de judecată atacată cu apel este dată asupra unei acțiuni în valoare mai mare de o mie cinci sute lei;

Că, deci, apelul urma să se facă pe timbru de douăzeci lei și să plătească taxa specială de o sută lei;

Că întru cât acest apel este făcut pe timbru de zece lei, iar partea nu s'a conformat dispozițiunilor art. 52, aliniatul ultim din Legea timbrului, incidentul intimatului este întemeiat și ca atare apelul urmează a se anula;

Apreciind asupra cheltuelilor de judecată, etc.;

Pentru aceste considerante redactate de d-l judecător de ședință I. Liciu, anulează apelul, etc

(ss) D. Dancu; I. Liciu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI VALCEA

Audiența dela 7 Martie 1909

Președenția d-lui TEODOR VASILIU, președinte

Ion Florescu cu Preotul Nicolae Ionescu și Ion Bardas

Sentința civilă No. 203

Contract de locațiune de servicii.—Responsabilitatea patronului pentru accidente intâmplătoare lucrătorilor.—Limita acestei răspunderi.—Obligațiunile lucrătorilor de a respecta precauțiunile ce s'ar lua de patron.—(Art. 1082 și 1083 din Codul civil).

Intr'un contract de locațiune de servicii, patronul, prin chiar natura lucrurilor, se obligă a garanta lucrătorilor săi siguranța vieții lor, în care scop trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a preîntâmpina orice pericol inerent lucrării sau muncii lor, însă nu este mai puțin adevărat că și lucrătorii, la rândul lor, se obligă a respecta precauțiunile și măsurile ce s'ar lua de patron, aceasta cu atât mai mult cu cât prin contractul încheiat între părți se nasc obligații reciproce, iar patronul nu poate fi scutit de obligația sa decât dovedind că accidentul s'a întâmplat din culpa lucrătorului sau din caz fortuit ori forță majoră, conform principiilor trase din dispozițiunile art. 1082 și 1083 din Codul civil.

De altfel, doctrina și jurisprudența au mers și mai departe, când e vorba de accidente intâmplătoare lucrătorilor în executarea contractelor de locațiune de servicii, susținând cu drept cuvânt că patronul, pe lângă că trebuie să plătească lucrătorului salariul promis conform contractului, mai trebuie încă să vegheze la siguranța vieții, și chiar să-l apere în contra propriei sale neexperiențe sau imprudențe.

Tribunalul deliberând, și

Având în vedere acțiunea intentată cu act pe pauștate de Ion Florescu, pictor de biserici din orașul Râmnicu-Vâlcea, cu petițiunea înregistrată la No. 18135 din 14 Maiu 1908, în contra părțiiilor Preotul Nicolae Ionescu, paroh al bisericii parohiale din comuna Brezoiu, județul Vâlcea și Ion Bardas, proprietar tot din aceea comună, prin care cere ca numiții să fie obligați în mod solidar a-i plăti suma de 20.000 lei, despăgubiri pentru accidentul ce a suferit din culpa lor, pe când lucra la reparații la acea biserică, din care cauză a pierdut prin amputare piciorul drept, cum și suma de 400 lei rest din prețul lucrului efectuat, oșebit cheltueli de judecată;

Având în vedere desbaterile urmate în instanță, actele din dosarul cauzei, cum și depunerile martorilor ascultați în cursul procesului;

Considerând că din toate aceste desbateri, acte și martori, rezultă în fapt următoarele:

În luna Septembrie 1907 reclamantul Ion Florescu a fost angajat în mod verbal de părții Preotul N. Ionescu și Ion Bardas ca să facă, pentru suma de 600 lei, oarecari reparații la biserica parohială din comuna Brezoiu, și anume: să vopsească acoperișul, să repare jghiaburile, burlanele și să spoiască biserica pe din afară, din care sumă s'a numărat reclamantului ca avună 200 lei, iar restul să i se răspundă treptat cu lucrările, cu obligațiune pentru părți ca să procure reclamantului scările și schela necesară pentru facerea acestor reparațiuni; că în urmă reclamantului, însoțit de lucrători, a venit la biserica în chestiune unde a început să lucreze la reparațiunile arătate, în care timp părții i-au procurat lemnele necesare pentru schelă, asemenea i-au dat și o scară veche, uzată, de formă lărnească, cu care să se ajute la reparația jghiaburilor și la vopsitul bisericii pe din afară.

În ziua de 10 Octomvrie, acel an, pe la orele 2½ p. m., pe când reclamantul se afla pe scara sus descrisă și lucra la reparația jghiaburilor dela acoperișul bisericii, la o înălțime de aproape opt metri, deodată se rupe cuiul pe care sta cu picioarele, și imediat cade,

împreună cu acea scară jos la pământ, însă, din nenorocirea lui gamba piciorului drept este apucată între scară și niște bolovani de piatră ce se aflau în curtea bisericii, din care cauză piciorul se frânge, producându-i o emoragie însemnată de sânge. La strigătele sale de ajutor au sărit mai multe persoane, ascultate ca martori în cursul procesului, cum și părții cari l-au transportat cu trăsura la gara Lotru, și de aci cu trenul de dupe amiazi a fost adus în orașul Râmnicu-Vâlcea și internat în spitalul județean, unde a stat mai multe zile fără ca fractura de care suferea să se amelioreze; după care apoi iese din spital nevindecat și cu spesele sale pornește la București, unde se prezintă la spitalul Colțea și este primit în serviciul d-lui doctor Severeanu, care constată, conform certificatului aflat în dosar, că piciorul drept al reclamantului este fracturat complet și că începuse a se desvolta cangrenă, din care cauză s'a luat măsuri și i s'a amputat acest picior de sub genunchi și tocmai la 24 Ianuarie 1908 pacientul a ieșit vindecăt din spital, recomandându-i-se să poarte un pilon sau cârje, de va fi posibil să-și facă un picior mecanic;

Astfel fiind, reclamantul a adoptat piciorul mecanic, însă a rămas infirm și în imposibilitate de aș mai continua profesiunea sa pe toată viața, de oarece ca picior de biserici trebuie neapărat să se urce pe schele la înălțimi mari pentru a exercita meseria sa, ceea ce nu mai este în stare să mai facă cu piciorul său mecanic, suferind prin urmare un prejudiciu însemnat, material și moral, apreciabil în bani, și pentru care dânsul cere suma de 20 000 lei;

Considerând că părții au recunoscut în instanță, că în adevăr s'au învoit cu reclamantul Ion Florescu pentru suma de 600 lei, ca să vopsească coperișul la biserica parohială din comuna Brezoiu, să repare jghiaburile și să vopsească biserica pe dinafară, adăugând că au și numărat din această sumă, treptat cu lucrările făcute, suma de 434 lei și 40 bani, însă au susținut că nu este adevărat că dânsii au procurat reclamantului scara din cauza căreia acesta a căzut jos la pământ pe când lucra la jghiaburile bisericii și și-a rupt piciorul;

Considerând că alegațiunile părților că n'au procurat reclamantului scara, din cauza căreia acesta a devenit infirm, sunt neîntemeiate, de oarece din depunerile martorilor ascultați sub prestare de jurământ, conform art. 196 din Procedura civilă, și anume: Nistor Velculescu, Alexandru Pașoi, Vasile Tănăsescu și Iancu Stănculescu, rezultă în mod clar că în adevăr părții au trimis reclamantului, prin oamenii lor, scara pe care dânsul a lucrat la repararea jghiaburilor bisericii și că această scară era veche, din care cauză s'a rupt un cui pe care sta reclamantul pe când lucra și a căzut jos fracturându-și piciorul drept;

Considerând că din cele expuse mai sus se stabilește că între reclamantul Ion Florescu și părții Preotul Nicolae Ionescu și Bardaș s'a încheiat un contract verbal de locațiune de serviciu pentru reparațiunea bisericii parohială din comuna Brezoiu, pentru prețul de 600 lei și că aceștia i-au procurat în special, pentru repararea jghiaburilor dela acoperiș, o scară veche și uzată neprezentând nici o siguranță, din care cauză pacientul Ion Florescu în ziua de 10 Octombrie 1907, pe când lucra, rupându-se un cui dela această scară, a căzut jos la pământ dela o înălțime de mai mulți metri, rupându-și piciorul drept și pe care medicul curant a fost nevoit să-l amputeze după cum se constată din certificatul medical aflat în dosar, cu No 180 din 10 Iunie 1908, liberat dela spitalul Colțea din București, unde pacientul a fost internat în căutare medicală;

Considerând că părții susțin că nu pot fi responsabili de daunele pretinse de reclamantul Ion Florescu pentru accidentul suferit, de oarece n'a dovedit cu ni-

mic în instanță, conform art. 998 și 999 din Codul civil, că dânsii ar fi în culpă, sau că din neglijența și imprudența lor i s'a cauzat fractura piciorului; mai adăugând că reclamantul, ca om de meserie, trebuia să ia toate precauțiunile ca să fie în deplină siguranță, și că dacă a văzut că scara este veche și defectuoasă trebuia să nu uzeze de dânsa; mai mult: că dacă în cazul de față n'a luat nici o măsură, el este în culpă și numai el trebuie să sufere consecințele;

Considerând că aceste susțineri ale părților sunt neîntemeiate, de oarece în speța de față nu poate fi vorba de o culpă delictuală, bazată pe dispozițiunile art. 998 și 999 din Codul civil, ci de o culpă contractuală, fiindcă, după cum s'a stabilit mai sus, între reclamantul Ion Florescu și părții Preotul N. Ionescu și Ion Bardaș a intervenit un contract de locațiune de servicii pentru repararea bisericii din comuna Brezoiu, contract recunoscut chiar de părți în instanță și cu ocazia căruia a survenit accidentul;

Considerând că în un contract de locațiune de servicii patronul, prin chiar natura lucrurilor, se obligă a garanta lucrătorilor săi siguranța vieții lor, în care scop trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a preîntâmpina orice pericol inherent lucrării sau muncii lor, însă nu este mai puțin adevărat că și lucrătorii la rândul lor se obligă a respecta precauțiunile și măsurile ce s'ar lua în acest scop de patron, aceasta cu atât mai mult cu cât prin contractul încheiat între părți se nasc obligații reciproce; iar patronul nu poate fi scutit de obligația sa decât dovedind că accidentul s'a întâmplat din culpa lucrătorului, sau din caz fortuit ori forță majoră, conform principiilor trase din dispozițiunile art. 1082 și 1083 din Codul civil;

Considerând că doctrina și jurisprudența merg și mai departe, când este vorba de accidente înțelese lucrătorilor, în executarea contractelor de locațiune de servicii, și susține cu drept cuvânt că patronul, pe lângă că trebuie să plătească lucrătorului salarul promis conform contractului, dar încă trebuie să vegheze la siguranța vieții și chiar să-l apere în contra propriei sale neexperiențe sau imprudențe;

Considerând că părții în cazul de față n'au dovedit cu nimic că s'au conformat acestor obligațiuni mai sus expuse, și că accidentul suferit de reclamant provine din culpa sa, sau din caz fortuit ori forță majoră, în cari împrejurări nu mai pot fi apărați de orice despăgubiri conform art. 1082 și 1083 din Codul civil;

Că, astfel fiind, dânsii sunt obligați a repara prejudiciul provenit din culpa lor și suferit de pacientul Ion Florescu prin pierderea și amputarea piciorului drept și pe care prejudiciu tribunalul, în aprecierile sale, îl fixează la suma de 10.000 lei din suma cerută, luând în considerație profesiunea acestui pacient și venitul ce dânsul realiza pentru existența sa, conform condițiunii sale sociale, sumă pe care părții se obligă a o plăti în mod solidar reclamantului, conform art. 1013 din Codul civil;

Considerând că în ce privește plata sumei de lei 400, pe care reclamantul o pretinde că mai are a primi de la părți pentru lucrul executat la biserica din Brezoiu, de oarece acest cap de cerere nu este în stare de judecată, și părții îl contestă, apoi urmează a se rezerva dreptul să facă acțiune deosebită în justiție;

Având în vedere că reclamantul cere și spese de instanță, pe cari tribunalul, conform art. 140 și 146 din Procedura civilă, le fixează la suma de 100 lei, socotit plata de avocat;

Având în vedere că această acțiune este intentată cu act de pauperitate, iar părții au căzut în cauză, în care caz urmează, conform art. 44 din Legea timbrului și art. 191 și 192 din regulamentul portăreilor, să plătească Statului și Corpului de portărei timbrele și taxele de procedură constatate prin recepsele din dosar;

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, Teodor Vasiliu, admite în parte acțiunea intentată de Ion Florescu, etc.

(ss) T. Vasiliu; I. C. Angelescu.

Grefier, (s) N. Iliescu.

OBSERVAȚIE.—Sentința Tribunalului Vâlcea, ce publicăm astăzi, este juridică. Ea admite soluția cea mai nouă și mai dreaptă în același timp, consacrată atât de doctrină cât și de jurisprudență. Se poate consulta, în această privință, monografia publicată de curând, de către d-l profesor D. Alexandresco, în *Dreptul* din 1909, No. 13 și 17. Vezi și o remarcabilă sentință a Tribunalului Constanța, foarte bine motivată, publicată și adnotată tot de către profesorul dela Iași, în *Dreptul* din 24 Maiu 1909, No. 40.

Iscođ.

Executarea cărților de judecată

Se știe că, după noua Lege a judecătoriilor de ocoale, în comunele rurale executarea cărților de judecată civile și comerciale, precum și executarea sentințelor date asupra unor asemenea cărți, se face de judecătorul de ocol, sau, cu delegațiunea lui, de magistratul stagiar sau de administratorul de plasă. S'a făcut deci o inovație de natură a mări încrederea în agenții de executare și a ușura sarcina primarilor comunelor rurale, cari puteau face executările în materie mobilă, trecându-se această atribuție, prin noua lege, judecătorilor de ocol. Printr'aceasta s'a mai ușurat chiar situațiunea împrișinaților, fiind dispensați de taxele cari trebuiau să le achite corpului de portărei, când executările se făceau prin mijlocirea acestui corp, cum era în materie imobiliară.

Desigur că judecătorul care a pronunțat el însuși o hotărîre, este mai în măsură decât oricare alt agent să o și execute; și numai din cauza unei imposibilități practice, a lipsei materiale de timp de a efectua el singur toate aceste executări, i s'a dat drept prin noua lege de a delega pe magistratul stagiar sau pe administratorul de plasă.

Se întâmplă însă că cele mai numeroase cărți de judecată cari trebuiesc executate sunt acelea pentru sume mici de bani, dar pentru cari se știe că formalitățile sunt aceleași ca și la cele pentru sume mari, agentul care îndeplinește executarea trebuind să se transporte la domiciliul debitorului de mai multe ori la aplicarea sechestrului și la facerea vânzării, care putându-se amâna din lipsă de concurenți, drumurile se repetă. Dar judecătorul de ocol fiind obligat prin lege de a vizita fie care comună din circumscripția sa cel puțin de două ori pe lună, s'ar putea zice că va face cu a-

ceastă ocaziune și executările, deși celelalte atribuțiuni, destul de numeroase, pe cari le are în comună, îi vor răpi tot timpul disponibil, și nici regulamentul (art. 86) nu-l obligă să facă atunci alte executări decât acelea penale. Însă, oricâtă bunăvoință ar avea judecătorul de a aplica tot atunci sechestre, sau a face vânzări silite, îi va fi adeseori imposibil, mai ales când domiciliul debitorului se află într-o altă cătună decât cea de reședință a comunei. Atunci va fi delegat pentru aceasta magistratul stagiar sau administratorul de plasă. Dar transportul acestor funcționari, care trebuie procurat de partea interesată, întrece adeseori chiar valoarea hotărîrii și se va renunța mai bine la executare decât să se procure acest transport costisitor. Iată dar că se simte absolută nevoie ca în fiecare comună rurală să existe câte un agent de executare pentru valori mobiliare mai mici, care, după indicațiunile și sub controlul judecătorului, să aplice sechestre și să execute vânzări autorizate de dânsul. Acest agent, fie primarul sau notarul comunei, având formulare tipărite procurate de judecător, va putea fără nici o cheltueală, fiind în totdeauna la îndemâna părților, să îndeplinească aceste atribuțiuni, bine înțeles numai în comunele cari nu-s reședințele judecătorilor sau administratorilor de plasă, căci acolo toate executările pot rămânea în sarcina acestora.

Necesitatea sporirii agenților de executare în sensul arătat este simțită de toți acei cari au hotărîri de executat—și o modificare trebuind a se face, numai prin lege, întru cât ar urma să se completeze astfel art. 109 din Legea judecătoriilor de ocoale—credem că, până când se va putea face aceasta, cei în drept vor fi convinși despre adevărul celor afirmate aici.

Vaslui, 7 Maiu 1909.

D. C. Zaharia

Judecător de ocol, Vaslui

A apărut: *Volumul V, REPERTORIUL GENERAL DE JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE* de d-l I. C. Barozzi.

Acest volum care s'a pus în vânzare cu prețul de 8 lei e întocmit în felul și ca supliment al celorlalte patru volume ce au apărut anul trecut în editura *Curierului Judiciar* și al căror preț total e de 60 lei, broșate.

Suplimentul acesta cuprinde toate principiile de drept, soluțiunile și interpretările de legi date de Înalta Curte de casație în cursul anului 1906.

De vânzare la *Curierul Judiciar*, care servește orice cărți de drept române sau streine, broșate sau legate după dorință, contra valoare, mandant sau ramburs.

Rugăm stăruitor pe abonații rămași în întârziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat postal, direct la administrația ziarului *Curierul Judiciar*, București, sau să plătească numai la prezentare în mâna încasatorilor: I. RIVEANU, pentru provincie și I. St. TUDOROIU, pentru capitală, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registru cu matea investite cu ștampila CURIERUL JUDICIAR.